

Κωνσταντίνος Γάτσιος, Δημήτρης Α. Ιωάννου

Εναλλακτικό πρόγραμμα για την ανεργία

Εδώ και έξι χρόνια η Ελλάδα πλήττεται από τη μεγαλύτερη ίσως οικονομική κρίση που έπληξε ποτέ χώρα στη νεότερη εποχή, χωρίς αυτή να οφείλεται σε πόλεμο ή σε φυσική καταστροφή. Δυστυχώς δε, τα όσα αναφέρονται ως δυναμικές «λύσεις» ή «προοπτικές» εξόδου από την κρίση μάλλον είναι ευσεβείς πόθοι παρά σιδήριτα γεγονότα. Η κρίση δεν πρόκειται να

χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα να αναπτυχθούν γρήγορα νέες, βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες. Υπάρχει όμως και μια άλλη όψη αυτής της θεωρητικής διαπίστωσης: η κοινωνική τραγωδία της ύπαρξης ενός, τουλάχιστον, εκατομμυρίου πραγματικών ανέργων χωρίς προοπτικές απασχόλησης και κοινωνικής αποκατάστασης. Γεγονός που, στις συγκεκριμένες διεθνείς συνθήκες και σε συνδυασμό με

ανθρώπινου κεφαλαίου του, χωρίς να συνειδητοποιεί την επαπειλούμενη καταστροφή και χωρίς να αντιδρά.

Οφείλουμε να κατανοήσουμε, απαλλαγμένοι από παραισθήσεις και στρουθοκαμηλισμούς, ότι η μόνη ελπίδα εξόδου από την κρίση βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας, ότι εναπόκειται στην ενεργοποίηση της κοινωνίας και ότι πρέπει να ξεκινήσει από τους ανέργους. Πιστεύουμε ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την πολυσυζητημένη «παραγωγική επανεκκίνηση» της οικονομίας – και ενώ εκ παραλλήλου αυτή θα απελευθερώνεται από όλες τις, θεσμικές και μη, αγκυλώσεις στις οποίες την έχουν υπαγάγει οι δομές του πελατειακού κράτους –, είναι να υπάρξει ένα εκτεταμένο πρόγραμμα ανασυγκρότησης των φυσικών και λειτουργικών υποδομών της χώρας από παραγωγικές ομάδες σημερινών ανέργων, στο οποίο η κοινωνία – μέσω των ευρύτερων δομών κρατικής διοίκησης και τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης – θα αναλάβει τον ρόλο του «εργοδότη ύστατης προσφυγής».

Ενα τέτοιο πρόγραμμα θα πρέπει να αναχθεί σε κεντρικό εθνικό μας στόχο, μεταφέροντας σε αυτό όλη την ενέργεια που, ως κοινωνία, αναλώνουμε σήμερα αδιέξοδα και αυτοκαταστροφικά αγωνιζόμενοι, εν πολλοίς, για τη διατήρηση οπισθοδρομικών ρυθμίσεων ή συνεχιζακών προνομίων που, ούτως ή άλλως, δεν είναι δυνατόν πλέον να διατηρηθούν. Οφείλουμε, επίσης, για μία έστω φορά, έστω και εξ ανάγκης, να καταστούμε από ιδεολογικοί ουραγοί του απειλημένου κόσμου, ιδεολογικοί πρωτοπόροι, διεκδικώντας, μέσα από έναν πανεθνικό δημόσιο διάλογο, τη δυνατότητα να βρούμε «πρωτοφανείς» λύσεις σε ένα «ιστορικά πρωτοφανές» πρόβλημα. Οφείλουμε δε στην πανεθνική αυτή προσπάθεια να αλλάξουμε και οι ίδιοι, ατομικά και συλλογικά, μετατρέποντας με διαφάνεια και ευρεία κοινωνική συμμετοχή όλες τις θεσμικές και διοικητικές δομές της χώρας από κυψέλες γραφειοκρατίας, αδράνειας ή και διαφθοράς, σε ενεργά κύτταρα κοινωνικού μετασχηματισμού.

Η πρόταση για δημιουργία παραγωγικών ομάδων από σημερινούς

ανέργους με «εργοδότη ύστατης προσφυγής» την κοινωνία δεν συνιστά κρατισμό. Οι παραγωγικές ομάδες πρέπει να γίνονται αντιληπτές ως έμβρυα αυριανών επιχειρήσεων, όχι ως μονάδες του Δημοσίου με νέους δημοσίους υπαλλήλους. Ούτε η όλη προσπάθεια πρέπει να γίνεται αντιληπτή ως ανταγωνιστική των υφιστάμενων επιχειρήσεων στους σχετικούς κλάδους: η δραστηριότητά τους θα είναι συμπληρωματική. Σκοπός του προγράμματος είναι, καθώς οι συνθήκες της οικονομίας βελτιώνονται, να ωθήσει τους πολίτες που έμειναν χωρίς απασχόληση «πίσω» προς τον ιδιωτικό τομέα, σε θέσεις εργασίας με υψηλότερες αμοιβές και καλύτερες συνθήκες, χωρίς στο μεταξύ να έχουν υποστεί τα δεινά της ανεργίας και να έχουν χάσει τις επαγγελματικές ικανότητές τους.

Είναι αλήθεια ότι σήμερα έχουν ήδη δρομολογηθεί προγράμματα για τους ανέργους με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ για τα επόμενα δύο περίπου έτη. Θα ήταν άδικο να τα αποσιωπήσουμε. Θεωρούμε όμως ότι πρόκειται για προγράμματα που δεν είναι τόσο φιλόδοξα όσο η κατάσταση συναγερμού που βρισκόμαστε απαιτεί. Επιπλέον, στηρίζονται στην παλαιά λογική της «παροχής εισοδήματος» στους ανέργους ή της επιδότησης της απασχόλησης.

Ενα πραγματικά αποτελεσματικό πρόγραμμα, όμως, που θα χρησιμοποιούσε την κοινωφελή εργασία ως βασικό εργαλείο καταπολέμησης της ανεργίας θα πρέπει να είναι και φιλόδοξο και παραγωγικό. Δηλαδή, αφενός να απευθύνεται προοπτικά στο σύνολο των υπάρχοντων ανέργων και, αφετέρου, να απαιτεί την παραγωγή πραγματικού έργου προκειμένου να καταβάλει πραγματικές αμοιβές, αντί να διανέμει εισοδήματα και επιδοτήσεις. Μόνο η υλοποίηση ενός παρόμοιου προγράμματος θα ήταν δυνατόν να προσφέρει λύσεις σήμερα. Και αυτή είναι η δημόσια συζήτηση που δεν γίνεται και που πρέπει να ανοίξει.

Ο κ. Κωνσταντίνος Γάτσιος είναι πρώην πρόεδρος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και ο κ. Δημήτρης Α. Ιωάννου είναι οικονομολόγος.

Τα υπάρχοντα προγράμματα στηρίζονται στην παλαιά λογική της «παροχής εισοδήματος» στους ανέργους ή της επιδότησης της απασχόλησης

ξεπεραστεί με κάποια «τόνωση της ζήτησης», που αναμασσούν ορισμένοι παλαιοσημερολογίτες οικονομολόγοι. Και είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν πρόκειται να υπάρξει ένα «ευεργετικό» λάκτισμα ξένων επενδύσεων ύψους 80-100, φέρ' ειπείν, δισεκατομμυρίων ως το 2020 στο παραγωγικό κύκλωμα, με σκοπό τη δημιουργία νέων παραγωγικών δομών. Επί του παρόντος, τουλάχιστον, πιο πολλές είναι οι επενδύσεις που φεύγουν παρά αυτές που έρχονται. Εν ολίγοις, όσο και αν το επιθυμούμε, δεν πρόκειται ούτε «από μηχανής θεοί» ούτε «θείοι από την Αμερική» να δώσουν λύση στο πρόβλημά μας.

Η κρίση επέληξε ως «παραγωγική κατάρρευση» της ελληνικής οικονομίας: κλάδοι και τομείς της που υπερδι-ογκώθηκαν λόγω λανθασμένων οικονομικών πολιτικών επί πολλά χρόνια, κυρίως δε στο πρόσφατο παρελθόν, τώρα συρρικνώνονται αναπότρεπτα

τη δημογραφική μας κάμψη, συνιστά απειλή ακόμη και για την εθνολογική σύνθεση του ελλαδικού χώρου. Είναι δε πραγματικά θλιβερό ότι, εν μέσω αυτής της εξελισσόμενης τραγωδίας, ο όποιος δημόσιος διάλογος αντί να έχει εστιασμένο το ενδιαφέρον και την αγωνία του εκεί, αναζητώντας με επιμονή αλλά και με πραγματισμό λύσεις και διεξόδους, προτιμά, αντίθετως, να επικεντρώνεται στα προβλήματα όσων ευρίσκονται «εντός» του συστήματος ή να σκιαμαχεί με φαντάσματα και ανεμόμυλους.

Το αίτημα της ανόρθωσης της ελληνικής οικονομίας, όπως επίσης και το ζήτημα της διάσωσης του ελληνικού έθνους από τον εκφυλισμό και την ιστορική παρακμή, είναι αναπότρεπτα συνδεδεμένα με τη μοίρα των σημερινών ανέργων. Δεν είναι δυνατόν ένα έθνος να υφίσταται μια παρόμοια, ιστορικά πρωτοφανή, διασπάθιση και απαξίωση του